

Bokanmälningar

Edmond Malinvaud:

Mass Unemployment

Hos en del debattörer tjänar dagens höga arbetslöshet som ett argument för att inkompetensförklara inte bara vissa politiker och ekonomer utan även ämnet ekonomi som sägs vara oförmöget att förklara stagnationen och massarbetslösheten. Det kan därför vara välgörande att läsa Edmond Malinvauds senaste bok *Mass Unemployment, The Royer Lectures*, Basil Blackwell Oxford, 1984, där författaren visar hur arbetslösheten kan förklaras inom ramen för en icke-jämvikts modell och diskuterar, utifrån denna analys, ett antal olika handlingsalternativ för den ekonomiska politiken.

Först måste vi, enligt Malinvaud, försäkra oss om att den nuvarande arbetslösheten faktiskt är en obalans på arbetsmarknaden och *inte bara* en ökning som beror på förändringar i arbetsmarknadens funktionssätt. Här anknyter Malinvaud till Keynes berömda distinktion mellan friktionsarbetslöshet och ofrivillig arbetslöshet. Författaren nämner fyra faktorer som anses ha ökat trögheten på arbetsmarknaden: längre söktid, högre arbetslöshetsersättning, bristande regional eller yrkesmässig överensstämmelse mellan utbud och efterfrågan på arbetskraft och slutligen lagstiftning om minimilöner och andra rättigheter för arbetstagare. Ett antal

empiriska studier visar att speciellt arbetslöshetsersättningen kan ha ökat friktionsarbetslösheten, medan minimilöner kan ha ökat arbetslösheten för vissa kategorier med förhållandevis låg produktivitet såsom ungdomar.

Sammantaget räcker dock inte dessa faktorer alls till att förklara en ökning, som t ex i Frankrike från 200 000 1962 till 2 millioner 1982. Arbetslöshet i denna skala kan endast förklaras som en obalans, ett icke-jämvikts fenomen.

I linje med Barro-Grossmans analys har Malinvaud i flera böcker och artiklar arbetat med icke-jämviktsmodeller över ekonomin. I dessa tas explicit hänsyn till trögheter och institutionella hinder, t ex i prisbildningsmekanismen på arbetsmarknaden där arbetets speciella sociala karaktär gör att priset oftast inte tillåts klarera marknaden på kort sikt. Beroende på betydelsen och varaktigheten hos dessa trögheter i ekonomins anpassningsmekanismer behövs enligt Malinvaud en teoretisk förnyelse som tar hänsyn till möjligheterna av bestående ojämvikter på olika marknader.

I stället för att tänka i termer av "högkonjunktur" och "lågkonjunktur" på en aggregerad nivå måste vi enligt författaren, analysera obalanserna både på arbetsmarknaden och varumarknaden. Av central betydelse är distinktio-

nen mellan klassisk och keynesiansk arbetslöshet. Keynesiansk arbetslöshet utmärks av överutbud *både* på arbetsmarknaden och varumarknaden. Klassisk arbetslöshet däremot kännetecknas (givetvis) av överutbud på arbetskraft men av *överefterfrågan* på varumarknaden. Vid Keynesiansk arbetslöshet är produktionskapaciteten potentiellt tillräcklig för full sysselsättning men kapacitetsutnyttjandet är lågt. I det klassiska fallet däremot är kapaciteten otillräcklig vilket i stor utsträckning beror på bristande lönsamhet.

Givetvis kompliceras verkligheten av att delar av "arbetsmarknaden" eller "varumarknaden" kan ha olika grad av överutbud eller -efterfrågan. Dynamiken i modellen är också komplicerad och klassisk arbetslöshet tenderar t ex inte att övergå i full sysselsättning utan ofta (under trycket av inflationen) i keynesiansk arbetslöshet. För små öppna ekonomier kan vi dock förmoda att internationell konkurrens har en tendens att återinföra "klassiska" drag i arbetslöshetsbilden.

Dagens arbetslöshet i OECD-länderna är, anser Malinvaud, åtminstone delvis klassisk. Kapacitetsutnyttjandet är trots allt relativt högt, relativpriset på arbetskraft i förhållande till kapital är högt och vinstnivån otillräcklig.

Att komma tillrätta med dagens situation är svårt:

"When unemployment is massive, capacity margins limited, permanent acceleration of inflation almost institutionalised and profitability deeply deteriorated, short-term regulation and demand management face unsolvable dilemmas".

Beträffande konkreta rekommendationer är Malinvaud självklart försiktig och menar att flera variabler såsom bytesbalansrestriktioner eller pris och lönebildningsmönster är unika för varje land. I princip menar han dock att om arbetslösheten är ett uttryck för icke-jämvikt så måste man överväga särskilda ekonomiska instrument som är skraddarsyddade för att åtgärda denna obalans. Författaren diskuterar flera åtgärdsförslag såsom pris- och inkomspolitik, subventioner för sysselsättning och investering, reglering av handeln eller av själva arbetskraftsutbudet t ex genom reglerad invandring, stimulans till deltidsarbete och kortare arbetstid. De flesta av dessa åtgärder är svåra att genomföra och deras nettoeffekt på sysselsättningen är osäker — särskilt när hänsyn tas till deras finansiering (dvs ökade skatter).

Beträffande kortare arbetstid är Malinvaud dock förhållandevis positiv om den införs på ett flexibelt sätt och utan full lönekompensation (så länge arbetslösheten är klassisk). Han betonar dock att fel genomförd kan reduktionen lika gärna orsaka en kostnadsökning som leder till att arbetskraftsefterfrågan minskar.

Avslutningsvis lägger Malinvaud en stor del av skulden för den ökade arbetslösheten på politiker som inte vågar fatta nödvändiga men impopulära beslut utan endast tänker fram till nästkommande val.

*Dominique Anxo
Thomas Sterner*

Nationalekonomiska Institutionen
Göteborgs Universitet